

Datum

3 februari 2024

Onderwerp

VNG-inbreng CD NPE 8 februari 2024

Geachte woordvoerders energie en klimaat van de vaste Kamercommissie Economische zaken en Klimaat,

U heeft op 8 februari uw commissiedebat Nationaal Plan Energiesysteem (NPE). De VNG geeft u namens gemeenten graag enkele aandachtspunten mee.

Allereerst, gemeenten steunen van harte de ambities neergelegd in het NPE om af te stappen op de fossiele energiedragers. We zien dat fossiele energie, en aardgas voorop, steeds duurder geworden is nu de toegang tot nationale en regionale bronnen afneemt en daarmee de afhankelijkheid van het buitenland toeneemt.

Andere energiedragers voor (elektrisch) vervoer, voor het verwarmen van de gebouwde omgeving (lage temperatuur warmte, elektrisch) kennen een veel hoger rendement en zijn niet alleen schoon maar uiteindelijk ook in maatschappelijke kosten en eindgebruikerskosten goedkoper. Het NPE schetst de overgang van een centraal naar een meer decentraal energiesysteem. Dat vraagt om beleid dat dit ook mogelijk gaat maken en om nauwe betrokkenheid van decentrale overheden bij de totstandkoming van dat beleid.

Tussen de mooie ambitie voor 2050 en de situatie nu zit nog wel een flinke kloof met grote uitdagingen. Tevens zetten we vraagtekens bij een aantal beleidskeuzes uit het NPE.

Drie kanttekeningen bij de beleidskeuzes in het NPE:

1. Het NPE schetst een forse elektrificatie, naar een verdubbeling tussen 2035 en 2040. Netcapaciteit is echter op moment al een acute showstopper en de verzwaring van het net lijkt dit niet snel te kunnen oplossen.
 - Dit vraagt om extra (beleids)maatregelen, zoals het lokaal combineren van vraag en aanbod naar elektriciteit. Het NPE lijkt deze oplossing voor deze flessenhals niet voldoende te onderkennen.
2. Het NPE geeft veel aandacht aan waterstof, met een verdubbeling van het gebruik in 2030 en een bijna vervijfvoudiging in 2050. Dit streven is vertaald in bijna 10 miljard euro uit het Klimaatfonds voor elektrolyse en waterstofcentrales, met aanvullend een forse inzet in de aanleg van de waterstof-backbone.
 - Het is de vraag of deze zware inzet terecht is voor deze dure energiedrager. Slechts enkele (buitenlandse) bedrijven gebruiken nu waterstof. Van plannen bij andere bedrijven is nog geen sprake. Het NPE geeft aan dat in de gebouwde omgeving voorlopig geen waterstof zal komen en dat delen wij. Als gemeenten zien we op dit moment andere prioriteiten om geld en aandacht aan te geven en rechtvaardigheid in het systeem te borgen.
3. Terecht benoemt het NPE energiebesparing als uitgangspunt. Zij benoemt het echter niet als belangrijkste randvoorwaarde. De genoemde beleidsinzet daartoe – ISDE,

campagnes, NIP, zijn echter echt onvoldoende en raken enkel de burgers die in staat zijn voorinvesteringen te doen. De randvoorwaarden om betaalbaarheid te borgen in de gebouwde omgeving zijn nog niet op orde.

- Gemeenten echt de mogelijkheden geven in de wijkaanpak te geven is nodig. Hiervoor is ook aanvullend beleid nodig zoals normering en beprijzing. Helaas benoemt het NPE dit niet.

Vijf aanbevelingen voor verbetering

Om de doelen van het NPE te realiseren moeten een aantal zaken anders. We noemen deze:

1. In het NPE moet nadrukkelijk worden opgenomen dat financiering van het integrale energiesysteem van belang is. Het NPE is vooral een technische beschrijving. Borging van de publieke belangen kan niet zonder financiering en het verleggen en introduceren van financiële prikkels door normering en beprijzing.
2. Om netcongestie te verminderen en om warmte in huizen en gebouwen betaalbaar te houden is het zaak zo veel mogelijk over te stappen op **warmtenetten met lokale warmtebronnen**. Daarom pleiten wij voor:
 - a. Aanvaarding van de wetsvoorstellen WCW (publieke warmtenetten) en WGIW (mogelijkheid om hele wijken te verduurzamen);
 - b. Een waarborgfonds warmte voor de aanleg van (publieke) warmtenetten;
 - c. Normering van de bestaande woningbouw (koop en huur, korting op huur wanneer niet wordt voldaan);
 - d. Aanvullend financiële steun voor het wijkgericht verduurzamen van woningen.
3. Voor de acute **netcongestie** is het nodig om lokaal vraag en aanbod van elektriciteit dicht bij elkaar te brengen. Dit kan door:
 - a. de mogelijkheden van lokaal energiedelen te vergroten (vastleggen in Energiewet);
 - b. meer decentrale opwek van elektriciteit (wind en zon);
 - c. de ontwikkeling van 'energie balancering' en energiehubs.
4. Het klimaatbeleid zal ook **energiearmoede** moeten verlichten. Dat kan ook als:
 - a. de energiebelasting minder degressief wordt.
 - b. De middelen uit het Klimaatfonds rechtvaardig verdeeld worden en meer naar de verduurzaming van huizen gaat, in plaats van vooral naar de verduurzaming van grote bedrijven.
 - c. het geld voor de verduurzaming van woningen bijdragen aan de betaalbaarheid van duurzame energie. De lagere inkomens moeten eenvoudig toegang kunnen krijgen tot de financiële regelingen met oog voor bestaanszekerheid.
5. Voldoende productie van **lokale schone en goedkope elektriciteit** is nodig om de lokale vraag te bedienen en zo het net te ontlasten. Daartoe:
 - a. Moeten de RES-plannen (die samen met burgers en bedrijven zijn opgesteld en democratisch vastgesteld) mogelijk worden gemaakt.
 - b. Moet het ruimtelijke beleid hier de mogelijkheid toe bieden, ook voor zon en wind
 - c. Moeten financiële steunregimes bijdragen aan elektriciteitsproductie met multifunctioneel ruimtegebruik.